

Утре, 29 януари 2021 г., е поредното изпитание пред процеса на общественото осветяване на сътрудниците на тоталитарните комунистически служби.

Тогава Общото събрание на Върховния административен съд (ВАС) се очаква да се произнесе какво решение е взело, за да спре противоречивата практика, допусната от съда през последните години, с която се прави опит да се наложи цензура върху решенията на Комисията по досиетата, отнасящи се до повторното или последващо оповестяването в публичното пространство на вече установени и обявени агенти на [Държавна сигурност](#)

или

[разузнавателните служби на БНА](#)

, но друго тяхно ново качество на заемана ръководна длъжност след 10 ноември 1989 г.

ВАС беше [сезиран за проблема през юли 2019 г.](#) от тогавашния главен прокурор Сотир Цацаров по инициатива на председателя на Комисията по досиетата Евтим Костадинов.

През декември същата година ВАС образува тълкувателно дело, което Общото събрание на съда разгледа през ноември 2020 г. Така се стига до утрешния решаващ ден, когато ще бъде обявено дали ВАС ще отмени противоречивата съдебна практика или ще тръгне по път, който може да доведе до блокиране на част от осветяването на агентите на комунистическите служби.

Комисията по досиетата огласи на своята страница своето становище, което утре ще бъде защитено пред Общото събрание на ВАС от председателя на независимия държавен орган Евтим Костадинов. Сайтът **desebg.com** публикува по-долу документа, адресиран до Общото събрание на ВАС:

СТ А Н О В И Щ Е
по тълкувателно дело № 9/2019 г.
на Комисията за разкриване на документите

и за обявяване на принадлежност на български граждани

към Държавна сигурност

и разузнавателните служби на Българската народна армия

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА ВЪРХОВНИ СЪДИИ,

Във връзка с предоставената покана за изразяване на становище по поставения за разглеждане въпрос по тълкувателно дело № 9/ 2019 г. по описа на ВАС по описа на ОССК на ВАС, на основание чл. 129, ал. 2 от Закона за съдебната власт, представяме на вашето внимание становището на Комисията по поставения преформулиран въпрос, предмет на образуваното тълкувателно дело:

„Комисията за разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия има ли материална компетентност (извън случаите по чл. 28 от Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия) да се произнася с второ и последващи решения с

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 28 Януари 2021 08:27

диспозитив „обявява установената и обявена принадлежност“ към органите по чл. 1 от същия закон за конкретно лице, при липсата на нови доказателства, за което вече с влязло в сила нейно решение е установена и обявена такава, предвид императивната разпоредба на чл. 26 от същия закон?“

Както върховните съдии са запознати, съгласно чл. 4, ал. 1 от Закона за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на български граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия (ЗДРДОПБГ ДСРСБНА), Комисията е държавният орган, натоварен с правомощието да осъществява политиката на Република България за разкриването, обявяването и съхраняването на документите на ДС и РС на БНА.

Част от кръга задачи, по изпълнение на законовите функции на Комисията е именно обявяването на принадлежност на български граждани към органите по чл. 1 от закона на очертаната група от лица, посочена в чл. 26, ал. 1 от същия закон.

Обявяването на принадлежност към органите по чл. 1 от закона с решение на Комисията, е крайният акт, с който завършва процедурата по задължителна проверка на категориите лица, описани в точки 1-5 на ал. 1 на чл. 26 от закона, за които са налице някои от документите по чл. 25 от същия закон.

Поставеният за тълкуване въпрос, визира хипотезата, при която едно лице подлежи на последваща задължителна проверка в различно публично качество по см. на чл. 26, ал. 1, т. 1-5, след като принадлежността му вече е установена и обявена с влязло в сила решение от Комисията.

Такава хипотеза възниква поради поэтапния начин на действие на Комисията, с оглед значителния брой хора и институции, които следва да бъдат проверени по отделните законови текстове.

Използваният от законодателя в параграф 6 от ПЗР на ЗДРДОПБГ ДСРСБНА текст „започва дейността си“, показва разбирането му за работата на Комисията като за процес, продължителен като време и обем.

Именно поетапността в работата на Комисията, обуславя обстоятелството, че едно лице с установена и обявена принадлежност, може да подлежи на нова задължителна проверка в различно „публично“ качество, с оглед императивната разпоредба на чл. 26, ал. 1 от закона.

В подобна ситуация Комисията не може да не извърши проверка какви архивни документи са налични за проверяваното лице и в случай че същите са от обхвата на чл. 25 от закона е длъжна да обяви резултата от проверката, независимо че доказателствата за принадлежност са идентични и липсват нови.

Това императивно задължение на Комисията произтича от законовите разпоредби на чл. 9, т. 2, във вр. с чл. 26, ал. 1, т. 2 и т. 3 и чл. 26, ал. 3 от закона, във вр. с ал. 1, т. 1 на същия член. Що се отнася до проверките по чл. 26, ал. 1, т. 4 от закона, през 2012г. законодателят създава изрична нова точка 3 на чл. 9, за осигуряване на публично и прозрачно обявяване на резултата от тях.

В този смисъл, гореописаният цикъл на работа представлява пълно изпълнение на предоставената със специалния закон компетентност на Комисията и гарантира конституционното право на гражданите да бъдат информирани по въпроса до каква степен лица от публичната сфера в периода на прехода са били свързани с апарата на Държавна сигурност и разузнавателните служби на БНА.

Като се отчете, че материалната компетентност на даден държавен орган е възможността да издава валидни административни актове в кръга на предоставените му от законодателя правомощия, то решенията на Комисията, с които се обявява вече установена и обявена принадлежност, по никакъв начин не излизат извън очертаният ѝ законов предмет на дейност.

Конкретно, това че архивния материал по чл. 25 от закона за проверено лице би могъл да е идентичен с наличния такъв при предходна проверка, не смятаме че води до извод за липса на материалноправна компетентност на Комисията да се произнесе с решение, с което да обяви резултата от последващата проверка.

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 28 Януари 2021 08:27

При наличие на влязъл в сила административен акт, с който принадлежността на дадено лице е вече установена на база документи по чл. 25, т. 1, т. 2 или т. 3, каквито и нови документи/доказателства да се появят, за съответния вид принадлежност, то същата би била вече установена и Комисията само може да се позовава на нея, както и процедира, обективизирано чрез запис „обявява установената и обявена принадлежност“.

Спазвайки стриктно изискванията на чл. 29, ал. 1 от закона, да обявява принадлежност единствено с решение, съдържащо задължителни реквизити и при отчитане разпоредбите на чл. 9, т. 2 и т. 3 и чл. 26, ал. 3 от закона, Комисията обявява установената и обявена принадлежност с предходно свое решение, като разкрива и новото публично качество, обусловило проверката.

По този начин Комисията осигурява прозрачност на информацията и я предоставя на обществеността систематизирано и в пълнота.

Служебното произнасяне по чл. 28 от закона от своя страна, е друго правомощие на Комисията като част от нейната материална компетентност, извън действията ѝ по изпълнение на императивната разпоредба на чл. 26 от закона.

Нормата на чл. 28 от закона е приложима в хипотезите, когато едно лице е проверено за принадлежност и такава не е установена, или когато принадлежност е установена и обявена с решение, т. е., налице е произнасяне на Комисията по въпроса за принадлежността.

В случай че за същото лице се появи ново доказателство (документ), то разпоредбата на чл. 28 от закона задължава Комисията да оповести публично този документ, без законово изискване вече провереното/обявеното лице да е обект на проверка за принадлежност от Комисията по чл. 26, ал. 1 от закона.

Силен аргумент в подкрепа на изложеното е самата формулировка на чл. 28 от закона, в която законодателят не е обвързал по никакъв начин оповестяването на новия документ за вече проверено лице с каквото и да е ново/различно публично качество от вече обявеното.

В заключение, гореописаният подход на работа на Комисията, която при изпълнение на функциите си по обявяване на принадлежност към органите по чл. 1 от закона действа в условията на обвързана компетентност, е [детайлно разгледан от Европейския съд по правата на човека](#) /ЕСПЧ/ по делото „Анчев срещу България“, в решението на който се приема, че не може да бъде определено като нарушение обявяването на принадлежност с второ и последващо решение на Комисията, с оглед различното публично качество на лицето и на база идентични архивни документи (параграф 114).

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА ВЪРХОВНИ СЪДИИ,

С оглед изложеното, Комисията изразява становище, че на преформулирания въпрос относно материалната ѝ компетентност следва да се отговори положително, което молим да отчетете при решаване на тълкувателното дело.

Настоящото становище е прието с решение на Комисията с Протокол № 03 от 25.01.2021 г.

С УВАЖЕНИЕ,

Комисия в състав: Борис Михайлов, Георги Пангаров, Евтим Костадинов, Екатерина Бончева, Иванка Витанова, Мариана Даракчиева.

ОЩЕ ПО ТЕМАТА НА DESEBG.COM:

Цялата хронология на проблема [вижте – ТУК](#) .

Становище на главния прокурор Сотир Цацаров – [вижте ТУК](#) .

Коментар на юриста проф. Веселин Вучков, министър на вътрешните работи (2014-2015) [вижте – ТУК](#) .

Интервю с юриста Александър Кашъмов, участник в дебата за отварянето на досиетата през 2006 г. и изработването на действащия закон [вижте – ТУК](#) .

Позицията на Атлантическия съвет на България по проблема [вижте – ТУК](#) .

